GÜVENLİ YARINLAR GÜÇLÜ MÜHENDİSLİKLE BAŞLAR

Yük. İnş. Müh. Mustafa KELEŞ
İMO İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı

Değerli Meslektaşlarım,

Gelecek, yalnızca beklediğimiz bir zaman dilimi değildir. Gelecek, bugün aldığımız kararlarla, yaptığımız tercihlerle ve ortaya koyduğumuz eserlerle adım adım inşa ettiğimiz ortak yaşamımızdır. Biz inşaat mühendisleri için bu ifade yalnızca bir benzetme de değildir. Çünkü bizler gerçekten geleceği inşa ediyoruz. Bugün projelendirdiğimiz bir yapı, inşa ettiğimiz bir köprü, yaptığımız bir yol, tasarladığımız bir baraj, tünel veya altyapı sistemi onlarca yıl boyunca kullanılacak; insanların yaşamına dokunacak ve kentlerimizin geleceğini biçimlendirecektir. Bu nedenle yaptığımız her hesap, hazırladığımız her proje, verdiğimiz her teknik karar ve attığımız her imza yalnızca bugünü değil, yarını da ilgilendirir. İnşaat mühendisliğini diğer birçok meslekten ayıran en önemli özelliklerden biri de budur: Bizim mesleki kararlarımızın sonuçları kuşaklar boyunca yaşamaya devam eder. İşte bu nedenle; Güvenli yarınlar güçlü mühendislikle başlar. Bu söz, yalnızca bir başlık veya temenni değildir. Mesleğimizin topluma karşı taşıdığı sorumluluğun kısa ve güçlü bir ifadesidir.

Güvenli bir geleceğin temelinde mühendislik vardır

Bir ülkenin gelişmişliği yalnızca ekonomisinin büyüklüğüyle, sahip olduğu teknolojiyle veya kentlerinin büyüme hızıyla ölçülemez. İnsanların yaşadığı yapıların güvenliği, ulaşım sistemlerinin niteliği, altyapının sürekliliği, kentlerin afetlere karşı dirençliliği ve bütün bunların bilimsel esaslara göre planlanması da gelişmişliğin temel göstergeleridir. Tam da bu noktada inşaat mühendisliği büyük bir toplumsal sorumluluk üstlenmektedir. Çünkü inşaat mühendisliği yalnızca bina yapmak değildir. İnşaat mühendisliği; insan yaşamının geçtiği mekânları güvenli hâle getirmek, kentleri yaşanabilir kılmak, yolları, köprüleri, barajları, tünelleri, limanları ve altyapı sistemlerini tasarlamak, doğal tehlikelerin oluşturduğu riskleri bilimsel yöntemlerle değerlendirmek ve bu riskleri azaltacak mühendislik çözümleri üretmektir. Kısacası inşaat mühendisliği, insan yaşamının güvenliğiyle doğrudan ilişkili bir meslektir. Bu nedenle güçlü mühendislik yalnızca mesleğimizin değil, toplumun ortak ihtiyacıdır.

Afetler karşısında güçlü mühendislik

Türkiye'nin coğrafi ve jeolojik özellikleri nedeniyle deprem başta olmak üzere sel, heyelan ve diğer doğal tehlikelerle birlikte yaşamak zorunda olduğumuzu biliyoruz. Doğal olayları engelleyemeyiz. Ancak bu olayların büyük can ve mal kayıplarına yol açan afetlere dönüşmesini önemli ölçüde engelleyebiliriz. Bunun yolu korkudan değil bilgiden; kadercilikten değil hazırlıktan; ihmallerden değil sorumluluktan; en önemlisi de bilimden ve mühendislikten geçmektedir. Ülkemizde yaşadığımız büyük depremler, bize bu gerçeği ağır bedeller ödeyerek defalarca hatırlattı. Her büyük afet sonrasında yapı güvenliğini, denetimi, mühendislik hizmetlerinin niteliğini ve kentlerimizin durumunu yeniden tartışıyoruz. Oysa asıl hedefimiz, afetlerden sonra konuşmak değil, afetlerden önce gerekenleri yapmak olmalıdır. Deprem güvenliğini yalnızca deprem meydana geldiğinde hatırlanan bir konu olmaktan çıkarmalıyız. Riskleri önceden belirlemeli, mevcut yapı stokumuzu bilimsel yöntemlerle değerlendirmeli, gerekli güçlendirme ve dönüşüm çalışmalarını gerçekleştirmeli, yeni yapıları ise mühendislik biliminin gerektirdiği bütün kurallara uygun biçimde üretmeliyiz. Çünkü afetlere karşı gerçek mücadele enkaz başında değil, daha proje masasında başlar.

Güvenli yapı, doğru mühendislik zincirinin sonucudur

Bir yapının güvenliği yalnızca beton dayanımına veya kullanılan donatı miktarına indirgenemez. Güvenli yapı; doğru planlama ile başlayan, güvenilir zemin ve temel etütleriyle devam eden, mühendislik ilkelerine uygun biçimde projelendirilen, doğru malzeme ve yapım yöntemlerinin kullanıldığı ve bütün yapım süreci boyunca etkin biçimde denetlenen bütüncül bir sürecin ürünüdür. Yer seçiminden zemin etüdüne, taşıyıcı sistem tasarımından temel çözümüne, malzeme seçiminden şantiye uygulamasına, yapı denetiminden kullanım sürecindeki müdahalelere kadar her aşama birbiriyle bağlantılıdır. Bu zincirin herhangi bir halkasında meydana gelen ciddi bir eksiklik, bütün yapının güvenliğini etkileyebilir. Bu nedenle artık yalnızca "Ne kadar yapı üretiyoruz?" sorusunu sormamız yeterli değildir. Asıl sorumuz; "Ne kadar güvenli yapı üretiyoruz?" olmalıdır.

Çünkü yapı üretiminde gerçek başarı, yalnızca metrekarelerle veya yapı sayılarıyla değil; üretilen yapıların güvenliği, dayanıklılığı, işlevselliği ve sürdürülebilirliğiyle ölçülmelidir.

Güvenli yapılardan dirençli kentlere

Güvenli gelecek hedefimizi yalnızca tek tek yapıların güvenliği üzerinden değerlendiremeyiz. Bir afet sonrasında hastanelerin çalışmaya devam etmesi, ulaşım sistemlerinin kullanılabilir olması, içme suyu ve kanalizasyon sistemlerinin işlevini sürdürebilmesi, enerji ve haberleşme altyapısının ayakta kalması gerekir. Bir kentin gerçek anlamda güvenli olması, bütün bu sistemlerin birlikte dirençli olmasıyla mümkündür. Bu nedenle güvenli yapı hedefimizi dirençli kentler ve dirençli altyapılar hedefiyle bütünleştirmeliyiz. Kentsel dönüşüme de bu anlayışla yaklaşmalıyız. Kentsel dönüşüm yalnızca eski yapıların yıkılarak yenilerinin yapılması değildir. Kentsel dönüşümün öncelikli amacı riskleri azaltmak, yaşam kalitesini yükseltmek ve can güvenliğini sağlamaktır. Bilimsel risk analizlerini, mühendislik verilerini ve kamu yararını merkeze almayan bir dönüşüm anlayışı, güvenli gelecek hedefimize yeterli katkıyı sağlayamaz.

Mühendislik hizmetinden tasarruf edilmez

Güvenli yarınlardan söz ediyorsak mühendislik hizmetlerine verdiğimiz değeri de sorgulamak zorundayız. Yapı üretim süreçlerinde mühendislik hizmetlerinin zaman zaman azaltılması gereken bir maliyet unsuru olarak görülmesi önemli bir sorundur. Oysa; Mühendislikten tasarruf edilmez. Mühendislik sayesinde kayıplardan tasarruf edilir. Doğru hazırlanmış bir zemin etüdü, doğru tasarlanmış bir taşıyıcı sistem, uygun seçilmiş bir temel çözümü, sahada zamanında fark edilen bir imalat hatası veya etkin biçimde gerçekleştirilen teknik denetim; ileride ortaya çıkabilecek çok büyük ekonomik kayıpları ve daha önemlisi can kayıplarını önleyebilir. Mühendislik hizmetlerinde yalnızca fiyat üzerinden rekabet oluşturmak, hizmetin niteliğini ikinci plana itmek anlamına gelebilir. Oysa mühendislik hizmetinde esas olan en ucuz hizmeti değil, doğru ve nitelikli hizmeti elde etmektir. Bugün mühendislik hizmetinden yapılan yanlış bir tasarrufun bedelini yarın bütün toplum çok daha ağır biçimde ödeyebilir.

Güçlü mühendislik, güçlü mühendisle mümkündür. Burada temel bir gerçeğin altını özellikle çizmek gerekiyor:

Mühendisi güçlendirmeden mühendisliği, mühendisliği güçlendirmeden güvenli bir geleceği inşa edemeyiz. Bir taraftan inşaat mühendislerine büyük teknik, hukuki ve toplumsal sorumluluklar yüklerken diğer taraftan meslektaşlarımızın çalışma koşullarını, ekonomik durumlarını ve mesleki bağımsızlıklarını görmezden gelemeyiz. Düşük ücretlerle çalışan, ekonomik kaygılar altında mesleğini sürdürmeye çalışan, mesleki kararlarını özgürce veremeyen bir mühendisten taşıdığı büyük sorumluluğu eksiksiz biçimde yerine getirmesini beklemek sağlıklı bir yaklaşım değildir. Meslektaşlarımızın hak ettikleri ücretlere ulaşması, çalışma koşullarının iyileştirilmesi ve mesleki bağımsızlıklarının korunması bu nedenle yalnızca bir özlük hakkı meselesi değildir. Bunlar aynı zamanda mühendislik hizmetinin niteliğini ve dolayısıyla toplum güvenliğini ilgilendiren konulardır. Güçlü mühendis; bilgili, deneyimli ve yetkin olduğu kadar, mesleki kararlarını özgürce verebilen mühendistir.

Mesleki yetkinlik güvenliğin temel koşullarındandır

İnşaat mühendisliği sürekli gelişen ve giderek daha fazla uzmanlık gerektiren bir meslektir. Yapı mühendisliğinden geoteknik mühendisliğine, deprem mühendisliğinden ulaştırmaya, hidrolikten kıyı ve liman mühendisliğine kadar çok geniş bir alanda bilimsel ve teknolojik gelişmeler hızla devam etmektedir. Bir inşaat mühendisinin üniversiteden aldığı diploma meslek yaşamının başlangıcıdır; öğrenmenin sonu değildir. Sürekli mesleki gelişim bu nedenle vazgeçilmezdir.
Ancak mesleki yetkinlik yalnızca kısa süreli eğitimlere, kurslara veya alınan belgelere de indirgenemez. Gerçek mesleki yetkinlik; nitelikli mühendislik eğitimi, bilimsel bilgi, uygulama deneyimi, sürekli mesleki gelişim ve etik sorumluluğun birlikte oluşturduğu birikimdir. Çünkü güvenli yapılar yalnızca yönetmeliklerle yapılmaz. Yönetmelikleri doğru yorumlayan, mühendislik bilgisini doğru kullanan ve gerektiğinde mesleki sorumluluğunu ortaya koyabilen yetkin mühendislerle yapılır.

Genç mühendisleri güçlendirmek geleceği güçlendirmektir

"Güvenli yarınlar" diyorsak, o yarınların mühendislerini de bugünden düşünmek zorundayız. Bugün mesleğe yeni adım atan genç meslektaşlarımız, yarının yapılarını, köprülerini, yollarını, barajlarını ve altyapı sistemlerini tasarlayacak mühendislerdir. Onların iyi yetişmesi, deneyim kazanması ve mesleğini ekonomik kaygılardan mümkün olduğunca bağımsız biçimde sürdürebilmesi toplumun geleceği açısından

önemlidir. Genç mühendislerimizi düşük ücret, işsizlik ve gelecek kaygısıyla baş başa bırakmak yalnızca gençlerimizin sorunu değildir. Bu, mesleğimizin geleceğiyle ilgili bir sorundur. Genç meslektaşlarımızın deneyimli mühendislerin bilgi ve birikiminden yararlanabileceği, mesleki gelişimlerini sürdürebileceği ve meslek örgütlerinin çalışmalarında etkin biçimde yer alabileceği ortamları güçlendirmeliyiz. Çünkü genç mühendisleri güçlendirmek, geleceğin mühendisliğini güçlendirmektir.

Liyakat, etik ve mesleki sorumluluk

Güçlü mühendisliğin üç temel dayanağından söz edeceksek bunlardan biri bilgi, diğeri deneyim, bir diğeri ise mesleki etik ve sorumluluktur. Mühendislikte görev, yetki ve sorumlulukların bilgi, eğitim ve deneyim esas alınarak belirlenmesi gerekir. Çünkü mühendislikte liyakat yalnızca bir yönetim ilkesi değildir. Liyakat aynı zamanda can güvenliği meselesidir.
Bir mühendisin görevi yalnızca kendisinden istenen hesabı yapmak veya projeyi hazırlamak değildir. Mühendis, bilimsel ve teknik açıdan yanlış gördüğü bir uygulamaya gerektiğinde itiraz edebilmelidir. "Bu çözüm doğru değildir." "Bu uygulama güvenli değildir". "Bu proje mühendislik esaslarına uygun değildir." diyebilmelidir. İşte mesleki bağımsızlık ve mühendislik etiği tam da burada anlam kazanmaktadır. Mühendisin bilimsel ve teknik gerçekleri özgürce ifade edebilmesi, yalnızca mühendisin mesleki hakkı değil, toplumun güvenliğinin de güvencelerinden biridir.

Meslek odalarının sorumluluğu

Güçlü mühendislikten söz ederken meslek örgütlerinin sorumluluğunu da göz ardı edemeyiz. İnşaat Mühendisleri Odası yalnızca üyelerinin kayıtlarını tutan veya mesleki belgeler düzenleyen bir kurum değildir. Odamızın temel sorumluluklarından biri mesleğin bilimsel ve etik standartlarını korurken toplumun güvenli yaşam hakkını da savunmaktır. Bu nedenle yapı güvenliği konusunda söz söyleyeceğiz. Deprem ve afet risklerinin azaltılması konusunda söz söyleyeceğiz. Kentsel dönüşüm konusunda söz söyleyeceğiz. Mühendislik hizmetlerinin değersizleştirilmesine karşı çıkacağız. Meslektaşlarımızın çalışma koşullarını ve hak ettikleri ücretleri savunacağız. Genç meslektaşlarımızın mesleki gelişimine katkı sunacağız. Bilimsel ve teknik doğruların karar süreçlerinin dışında bırakıldığı her durumda mühendisliğin sesini yükselteceğiz. Ancak bunu yalnızca eleştiren bir anlayışla değil; bilgi üreten, çözüm geliştiren, öneri sunan ve sorumluluk alan bir meslek örgütü anlayışıyla yapacağız. Çünkü güçlü mühendislik, güçlü meslek örgütleriyle de desteklenmelidir.

Güvenli yarınları bugünden inşa etmek

Değerli Meslektaşlarım

Geleceğin nasıl olacağını yalnızca zaman belirlemeyecek. Bugün yaptıklarımız da belirleyecek. Bugün hazırladığımız projeler, bugün verdiğimiz mühendislik kararları, bugün denetlediğimiz yapılar, bugün yetiştirdiğimiz genç mühendisler ve bugün savunduğumuz mesleki ilkeler yarının Türkiye'sini şekillendirecek. Bu nedenle "güvenli yarınlar" uzak bir gelecek hedefi değildir.

Güvenli yarınları bugün inşa ediyoruz.

Her doğru mühendislik kararıyla... Her nitelikli projeyle... Her doğru denetimle... Her önlenen mühendislik hatasıyla... Her korunan mesleki ilkeyle... Ve her şeyden önemlisi, insan yaşamını bütün ekonomik kaygıların üzerinde tutan her mühendislik yaklaşımıyla... Güvenli geleceğin temellerini bugünden atıyoruz. Biz inşaat mühendisleri yalnızca yapılar inşa etmiyoruz. Güveni inşa ediyoruz. Yalnızca yollar ve köprüler yapmıyoruz. İnsanları ve kentleri birbirine bağlıyoruz.

Yalnızca bugünün ihtiyaçlarına çözüm üretmiyoruz. Gelecek kuşaklara yaşayacakları bir ülke bırakıyoruz. İşte bu nedenle mesleğimizin değerini, sorumluluğunu ve toplumsal önemini her zamankinden daha güçlü biçimde anlatmak zorundayız.

Bilimin yol göstericiliğinden vazgeçmeden, mühendislik ilkelerinden ödün vermeden, mesleki etik ve kamu yararını ön planda tutarak çalışmaya devam edeceğiz. Çünkü biliyoruz ki; güvenli yapılar güçlü mühendislikle, dirençli kentler güçlü mühendislikle, afetlere hazırlıklı bir toplum güçlü mühendislikle, güvenli bir Türkiye güçlü mühendislikle mümkündür. Ve bütün bunları tek bir cümlede ifade etmek gerekirse:

GÜVENLİ YARINLAR GÜÇLÜ MÜHENDİSLİKLE BAŞLAR.

Güçlü mühendislik ise; bilgili, yetkin, deneyimli, emeğinin karşılığını alan, mesleki bağımsızlığını koruyan, etik değerlere bağlı ve topluma karşı sorumluluğunun bilincinde olan güçlü inşaat mühendisleriyle mümkündür.